

Behavazott lejtő

Djordje Lebović

HANGJÁTÉK

SZEMÉLYEK:

Elbeszélő
Öreg
Legény

ELBESZÉLŐ: Egy egészen jelentéktelen téli napon történt. Egy névtelen, öreg rabnak sikerült megszöknie az emberektől. Magányos hegycsúcson keresett menedéket.

A fáradt szökevényt még aznap utolérte egyik üldözője, s kényszerítette, hogy induljon vele vissza, a hegyláb irányába. A napnyugta ott érte őket a keskeny, hófűtta hegylejtőn. Körülöttük csak a rideg, kiismerhetetlen éj, s köztük — az Öreg múltja meg a Legény fegyvere.

LEGÉNY (élesen): Ne moccanj!

ÖREG (nyugodtan): Mi van veled, gyerek? Meg se mozdultam.

LEGÉNY: Jobb, ha békén maradsz! (Hosszabb szünet után, türelmetlenül) Mért hallgatsz?

ÖREG: Gondolkozom.

LEGÉNY: Min? (Csend. Indulatosan.) Felelj!

ÖREG: Ez parancs?

LEGÉNY: Az.

ÖREG: Akkor mondanom kell valamit. De figyelmeztetek előre, hogy hazudni fogok.

LEGÉNY: Hazudhatsz, amennyit akarsz. Átlátok rajtad: azon törted a fejed, hogyan szökhetnél meg. Mögém akarsz lopózni, elvenni a puskám...

ÖREG: Nem értek a fegyverhez.

LEGÉNY: Ugyan ne mondd! *Te* ne értenél hozzá?

ÖREG: Nem fegyverrel öltem.

LEGÉNY: De öltél! Velem is ugyan azt tennéd — ha tehetnéd. Csakhogy nem lesz rá alkalmad.

ÖREG: Annál jobb.

Szünet

LEGÉNY: Mért hallgatsz megint?

ÖREG: Hát mit tegyek?

LEGÉNY: Beszélj!

ÖREG: Miről beszéljek? Most, mindennek a végén, mi mondanivaló akadna még?

LEGÉNY: Mindennek a végén? Mért mondtad ezt? *(Szünet.)* Azt hiszed, nem bírjuk ki hajnalig?

ÖREG: Mindkettő semmiként se.

LEGÉNY: Túlzol, öreg! Ez a hideg még nem olyan elviselhetetlen. Ha pedig rosszabbra fordul, tovább megyünk. Senki sem kényszerít bennünket, hogy itt üljünk hajnalig, ezen a kihalt lejtőn! Várunk még egy kicsit, aztán — tovább vesszük az irányt!

ÖREG: Melyik irányt?

LEGÉNY: Tudod te jól: arra, a hegyláb irányába. Az az út nem olyan veszélyes.

ÖREG: Nappal nem, de éjjel...

LEGÉNY: Ugyanolyan.

ÖREG: Úgy van, ugyanolyan: alig fél méter széles, kanyargós, csúszós, mindenfelé szakadékok. Sötétben ilyen úton tíz lépésnyire se jutnánk el. Nem, nem, gyerek. Míg meg nem virrad, innen nincs indulás. S ha majd pirkad, csak az megy tovább amelyikünk még mozgatni tudja a lábát.

LEGÉNY: *(elkeseredetten):* Kelepcébe csaltál hát... Vén bitang!

ÖREG: Nem szép tőled gyerek, hogy így beszélsz. Nem mondtam-e hogy ne induljunk lefelé, mert messze van a hegyláb? Nem mondtam-e előre, hogy itt ér bennünket az éjszaka a sziklák közt?

LEGÉNY: Ne mesélj! Tudom én, hogy mit akartál! Mindenáron szerettél volna rábeszélni, hogy menjünk fel a hegytetőre, abba a házikóba.

ÖREG: Ott volt közel, és biztosan elértük volna sötétedésig.

LEGÉNY: No, még csak akkor jártam volna jól! Hisz épp arra menekültél, a házikó irányába! Ott vártak a barátaid, s ha mi odamegyünk, engem egy-kettő leszerelnek, te meg elölsz.

ÖREG: Hát aztán! Legrosszabb esetben én most szabad volnék, te pedig megérnéd a holnapot. Így, legjobb esetben, megfagyok én is, veled együtt.

LEGÉNY: Nem fog egyikünk se megfagyni! *(Élesen.)* Kelj fel!

ÖREG *(szelíden):* Ne bomolj, gyerek.

LEGÉNY *(ellentmondást nem tűrően):* Mozgás!

ÖREG: Verd ki ezt a fejedből...

LEGÉNY: Indulj! Micsoda?... Nem akarsz? Ellenszegülsz?

ÖREG: Mért mennék le innen? Nincs rá okom, remény pedig, hogy sikerül lejutnunk, szemernyi se...

LEGÉNY: Ne feleselj, hanem gyérünk! Vigyázz, mert ha kötődöl én... *(Meggyőződés nélkül.)* Én... én nem tréfálok...

ÖREG *(nyugodtan):* Ki megy előre?

LEGÉNY: Aki az öregebbik.

ÖREG: Jólnevelt vagy. Csakhogy... én nem ismerem a járást.

LEGÉNY: Majd én megadom az irányt. Indulj.

ÖREG: Előbb mutasd meg, melyik irányba.

LEGÉNY *(tétovázik. Bizonytalanul):* Arra... Hé! Mért vetted föl azt a követ? Dobjd el!

ÖREG: Mindjárt. Azt mondd, arra? Nézd, épp odahajítom a követ... Hopp! *(Görög a kő, majd tompán puffan a szakadék mélyén.)* Alig kétszáz méter mély lehet. Mit szólsz? Egy kicsit agyonvernénk magunkat, nem gondolod?

LEGÉNY *(határozatlanul):* Nem látok semmit...

ÖREG: De egyelőre még látsz. *(Rövid szünet után.)* No, hát akkor megyünk?

LEGÉNY: Maradj a helyeden. Új le! *(Rövid szünet után, nagy mérgesen.)* Mi az? Most azt gondolod tán, hogy gyáva vagyok? Ha csak rólam volna szó tétovázás nélkül elindulnék. Eljutnék a hegylábig, akár hasoncsúszva is! De mit csináljak veled? Ha veled történe valami... én lennék a bűnös.

ÖREG: Természetesen.

LEGÉNY: Persze, hogy természetesen! De gyáva nem vagyok, érted? Ezt nem feltételezheti rólam senki.

ÖREG: Ne félj, gyerek, nem mondom én ezt el senkinek.

LEGÉNY: Pontos is az, hogy mit mondasz te valakinek! Mondhatsz, amit akarsz, ugyanis tudni fogja mindenki, hogy ki fogott el. Megtudják hogy kitartóan úztelek egész a hegytetőig. Nem féltém sem az akadályoktól, sem a veszélyektől, legkevésbé tartottam tőled!

ÖREG: Gyerek, te összetéveszted a bátorságot az engedelmességgel. Neked kergetmed *kellett* engem, s ez még nem azt jelenti, hogy ezt kívántad is.

LEGÉNY: De igen! Kívántam! Mindenáron vissza akartalak vinni oda, ahonnan megszöktél.

ÖREG: Mért akartad ezt?

LEGÉNY: Ez volt a kötelességem.

ÖREG *(csúfondáros nevetéssel):* Kötelességed? Miért?

LEGÉNY *(zavarban):* Hisz... téged elítélték... Végig el kell töltened a büntetésedet.

Szünet.

ÖREG: Végig? Hát lehetséges az, hogy előre meghatározzuk, mi lesz a bűntetés vége? Hogyha megbántam azt, amit tettem, akkor minden rabságban töltött napom haszontalanul telik el.

LEGÉNY: Na, és ha nem bántál meg semmit?

ÖREG: Akkor a raboskodás számomra még haszontalanabb. Hát nem?

LEGÉNY: Különb, mit vitabkozom veled? Te megszöktél, én meg... (Sasrikoltások hallatszanak. Félénken.) Mintha rikoltásokat hallottam volna...

ÖREG: Szirti sasok.

LEGÉNY: Itt vannak sasok?

ÖREG: Vannak.

LEGÉNY: Mondd, megtámadják az embert is?

ÖREG: Előfordul.

LEGÉNY: Én nem félek tőlük.

ÖREG: Nem is állítottam.

LEGÉNY: Csúfolódom velem? Te? Te, aki az első fölszólításomra megadtad magad? Nem is próbáltál védekezni. Hagytad, hogy harc nélkül fogjalak el.

ÖREG: Hagytam, gyerekem, mert tudtam, hogy mit jelent az, ha valaki boldogul fél, s a kezében fegyvert tart. Örültem, hogy nem löttél, mihelyt megpillantottál...

Szélzúgás hallatszik, ami később fokozatosan erősödik.

LEGÉNY (szorongással): Hallgasd csak...

ÖREG (aggódással): Szél... (Komoly hangon.) Kösd fel a kötnivalót, gyerekek! Most jön a java.

LEGÉNY: Szörnyű hideg van...

ÖREG: Ez még nem minden...

LEGÉNY (aggódással): Még hidegebbre fordul?

ÖREG: Sokkal, de sokkal hidegebbre...

LEGÉNY: Én nem fogom elviselni... Sosem bírtam a hideget. (Kétségbeesetten.) Nem tudom elviselni...

ÖREG: Ne álldogálj egyhelyen. Mozogjál, melegítsd be magad. Állandóan mozognunk kell...

LEGÉNY (ijedten rászól): Ne mozdulj!

ÖREG: Ne félj...

LEGÉNY: Mondtam már, hogy nem félek!

ÖREG: Várjál, gyerek, hogy szót értsünk végre...

LEGÉNY (gorombán): Új békén!

ÖREG: A lábam már elzsibbadt... Ha nem mozgok, megfagyok.

LEGÉNY: Te magad leszel az oka. Magadnak ástál vermet. Most fagyjál meg!

ÖREG: Lehet, hogy meg is teszem, de semmiként se előtted. Azért se!

LEGÉNY: Kiáltozunk kellene.

ÖREG: Hát kiáltozz...

LEGÉNY (kiabál): Hé! Hahó! (Az Öreg neveti.) Hahóóóó! (Rövid szünet után, kétségbeesett kitarással.) Hátha mégis meghallja valaki... Lehet, hogy már itt is vannak... itt, valahol a közelben...

ÖREG: A közelben-e vagy sem — mindegy. Mi, mindenesetre, elérhetőenül messze vagyunk számukra. Még ha meg is hallanának, hangodat szélzúgásnak vélnék. Mindnyájan megesküdnének rá, hogy a szélzúgást hallották. (Nevet.)

LEGÉNY (megszéppenve): Mindegy, kiáltozni fogok.

ÖREG: Kiáltozz, csak kiáltozz. (Csend. Rövid szünet után, szigorú hangon.) Hagyd már azt a puskát, és dugd zsebedbe a kezedet! Ne félj, nem foglak bántani. Nem hiszel nekem? Kár. (Rövid szünet után, korholó hangon.) Mért nem hoztál magaddal kabátot?

LEGÉNY: Hoztam én... de levetettem... Elhagytam a szettet is meg a sálát. Akadályoztak a kúszásban.

ÖREG: Az ember valóban nem képes irigyelni az önfeláldozásodért. Nem kellett volna nekivágnod ennek az útnak. Tapasztaltabb vadászoknak kellett volna hagynod ezt a munkát. Azok sokkal óvatosabbak, semhogy hozzá hasonlóan áldozatul esnének. Igen, gyerekem, te lebecsülted a természetet. Pedig az éppúgy öl, akár az ember: kegyetlenül, hidegvérden, biztosan, kiszámítottan és szükségteletlenül... Az sem fontos neki, hogy kinek van fegyvere. Leggyakrabban a gyengébbet öli meg... Mondom, akárcsak az ember...

LEGÉNY: Hogy tudsz ennyit beszélni? Te nem fázol?

ÖREG: Az én szívem kőből van, az idegeim acélból, az arcom bocskortalp, a bőröm cserzett, a szemem üveges... (Megváltozott hangon.) Mi az? Mért nem mozdogsz?

LEGÉNY (fáradtan): Fáradt vagyok... Aludni szeretnék...

ÖREG: Az nem jó... Az nagyon rossz jel, gyerek.

LEGÉNY: Tudom... Ha elalszom... megölsz...

ÖREG: Minek fárasztanám magam szükségteletlenül?

LEGÉNY: Nem fogsz megölni... nem engedem...

ÖREG: Várjál... Várjál, te gyerek! Hát elmész?

LEGÉNY (*féléssel hangjában.*) Nem bírom tovább... Nem bírom... föl tudod fogni? Nem akarok meggémbesredni... hogy aztán megöljél, ha elaludtam...

ÖREG: Beszélgetni fogunk, s akkor ébren maradsz.

LEGÉNY (*inkább önmagának*): Nem is veszélyes út... nincs is sötét... Nemsokára leérek...

ÖREG: Hát velem mi lesz?

LEGÉNY (*fakó hangon*): Nem tudom... Honnan tudhatnám? Nem kényszeríthetek, hogy gyere... Nem ölhetlek meg... Nem is szökhetsz meg... Hajnalig nem... addigra pedig érted jönnek... Érted küldöm őket... mihelyt odaérek...

ÖREG: Nem érsz oda.

LEGÉNY: Akkor... mi lesz akkor? Hát igen... megfagysz... Mit tehettek? Nem kellett volna megszöknöd... Most megyek...

ÖREG: Menj! Menj a fenébe! Egyáltalán minek is tartóztatlak? Menj, csak menj, tűnj el, bánom is én! Én is el fogok menni, de előbb megvárom a hajnalt. Kibírom addig... Elviselnék nagyobb hideget is. Utóvégre a szvetterem is ér valamit...

LEGÉNY (*rövid szünet után, hitetlenkedve*): Mit mondtál?

ÖREG: Hogy menj a fenébe.

LEGÉNY (*izgatottan*): Van szvettered? (*Csend.*) Azt mondtad, hogy van szvettered?

ÖREG (*dacosan*): Na, és ha van? Mi van akkor?

LEGÉNY (*leverten*): Semmi... (*Hosszabb szünet után, szegénylősen.*) Mondd, jó?

ÖREG (*haragosan*): Jó.

LEGÉNY (*mintha valami tiltott dolgot kérdezne*): Puha? Vastag? Hosszúujjú?

ÖREG (*felfortyan*): Mit vallatsz? Tán csak tudod, hogy milyen egy szvetter?

LEGÉNY (*szelíden*): Ugye, jó meleg?

ÖREG: Megteszi.

Szünet.

LEGÉNY (*heves indulatkitöréssel*): Ezért nem félsz te a hidegtől! Ezért vagy olyan magabiztos! És én még azt hittem, hogy csakugyan kitartóbb vagy nálamnál. Lóvátettél! Ez csalás! Aljas csalás!

ÖREG: Most mit akarsz, gyerek? Talán én dobattam el veled a szvetteredet? Levethettem volna én is az enyé-

met, akkor gyorsabban menekülhettem volna, s talán meg sem fogsz. De én jobban félttem a fagytól, mint az üldözőimtől. Biztonságomért kockáztattam a szabadságomat. Mi az aljas ebben? Nem teszik-e meg ezt a nálamnál tisztességesebbek és becsültebbek is?

LEGÉNY (*rövid szünet után, alázattal*): Öreg...

ÖREG (*meglepetten*): Nekem szóltál? LEGÉNY: Öreg... úgy érzem, hogy szvetterben egész biztosan kibírnám.

ÖREG: Csak úgy érzed.

LEGÉNY: Kibírnám. Egész biztosan tudom. (*Alázatosan.*) Öreg... add nekem a szvettert.

ÖREG: Félrebeszélsz már, gyerek! Mi minden nem jut eszedbe ma éjszaka!

LEGÉNY: Add ide a szvettert, öreg. Különben nem érem meg a hajnalt.

ÖREG (*megvetően*): Hát lehetséges volna, hogy egy közönséges szvetteren múlik az ember élete?

LEGÉNY (*reményteljesen*): Ide adod, ugye?

ÖREG: Mért adnám? A szvettert kizárólag magamnak tartogattam, az én életemet kell meghosszabbítania, nem pedig a tiédet. Igen, mért épp a tiédet? Hát ki vagy te? Túlbugzó, éretlen tacsó, aki eszeveszetten üldözött ezeken a járatlan ösvényeken, és aki annyi kínlásom után elcsípett, amikor már célhoz értem volna!

LEGÉNY: Kénytelen voltam, öreg, hogy üldözzelek. Hisz magad mondtad: kénytelen voltam, hogy keresselek!

ÖREG: Kénytelen voltál keresni, az igaz, de nem lett volna muszáj megtalálnod.

LEGÉNY: Mondtam már, kényszerítve voltam, hogy utánad menjek. A többiek mind elindultak, s ha maradtok, kicsúfolnak, kinevetnek és megvetnek. Te nem tudod, hogy milyenek.

ÖREG: Tudom, hogy milyenek. Neked is olyanok kellett volna lenned, mint amilyenek ők. Róluk kellett volna példát vened. Látod, ők nem üldöztek a hegytetőig. Csak az első veszélyesebb magaslatig másztak fel, aztán elhelyezkedtek szépen a menedékházakban, s ott már nem nehéz nekik megvárni a virradatot. Reggel majd vízszatérnek, s azt mondják, hogy „nyomod veszett”. Úgy ám, ők sokkal előrelátóbbak voltak, mint te.

LEGÉNY: De ez nem tisztességes dolog!

ÖREG: Hej, gyerelem, ha tisztességes akartál lenni, tudnod kellett, hogy az igen kockázatos. Föl kellett készülnöd arra is, hogy föláldozd magad, csakhogy rászolgálhass erre a megtisztelő elnevezésre. Nos, íme teljesül a kívánságod: tisztességes halott leszel belőled.

LEGÉNY: Hidd el, öreg, nem akartam neked rosszat. Csak valami... valami hasznosat akartam tenni.

ÖREG: Hasznosat? Hát kinek használ az, hogy én ismét raboskodni fogok? Kinek? Egyedül neked! Hogy képzelted, hogy ezzel a számítógépeskedéssel nem ártasz is egyúttal másnak? Egyáltalán, mit képzelél? Hogy harsónak várnak majd, ha visszatérsz? Hogy mindenki csodál és arcráborul előtted a mély hódolattól? De vajon gondoltál-e egyetlen percig az én sorsomra is? Gondoltál-e arra, hogy mi vár énrád?

LEGÉNY: De hisz nem volt jogod elmenekülni!

ÖREG: Fontos is volt az neked, hogy mire van jogom! Te csak másztál, kúsztál és kapaszkodtál, csúsztál, tekergetél a sziklán, nem azért, hogy egy elítéltet megakadályozzál a szökésben, mivel arra nem volt joga, hanem kizárólag azért, hogy ezt a rabot elcsípjed, s ezzel bizonyítsad, hogy a legbátrabb, legodaadóbb legény vagy a környéken. S mindezek után elvárnád, hogy neked adjam ezt a kis éltető meleget, amitől talán az életem függ. Hát nem látod be, hogy teljesen esztelen a kérésed?

LEGÉNY: Valóban esztelen dolog tőled azt várni, hogy megessen rajtam a szívem. Kezdetől fogva másképpen kellett volna beszélnem. *(Fenyegetőn.)* De még mindig nincs későn...

ÖREG: Szóval így állunk?

LEGÉNY: És miért ne? Ki vagy te, hogy kesztyűs kézzel bánják veled? A szvetterre szükségem van, és el is veszem. Jogom van rá, mert szabad vagyok!

ÖREG: Épp azért nem lenne szabad erővel elvenned.

LEGÉNY: Itt most nem lehet így okoskodni! Most az én életemről van szó. S nekem van miért élnem!

ÖREG: Nekem is van miért, gyerek. Engem is igen nagy dolgok várnak az életben...

LEGÉNY: Hazudsz! Neked már nincs semmiféle dolgod!

ÖREG *(elgondolkozva)*: Még egyszer végig kellene sétálnom, lassan, egészen lassan a kihalt folyóparton...

LEGÉNY: Ostobaság.

ÖREG: ... hogy virágot szedjek és a gomlyukamba tűzzem...

LEGÉNY: Ugyan! Mi ez, ahhoz képest, ami rád vár?

ÖREG: Na, és rád mi vár? Siker, elismerések, előléptetés, nem? Hohó, tévedsz, csúnyául tévedsz! Ugyanazok, akik megbélyegeztek volna, ha otthon maradsz, megvesztek az irigységtől és dühtől, ha zsákmányoddal látnak visszatérni. Azt hiszed tán, hogy örvendeznek majd sikerednek? Azt gondold, nyilvánosan elismerik majd, hogy bátrabb és ügyesebb vagy náluknál? Hát azt hiszed, egykönnyen beleegyeznek, hogy kisebbítsd nagyrabcsútló képességeiket? Nem, nem fogják ezt megengedni. Mindent megtesznek, hogy lekicsinyeljék sikeredet, minden alkalmat megragadnak, hogy elbátorítanítsanak, gonoszul kijátsszanak veled és lealacsonyítsanak!

LEGÉNY: Lehet, hogy valóban így van mindez... de ez már nem fontos! El kell tőled vennem a szvettert! Amiatt maradtam itt... Ha akkor elmegyek, már biztosan a feleüton járok. Te tartottál vissza!

ÖREG: Visszatartottalak? Hisz alig várom, hogy elmenj!

LEGÉNY: Nem megyek! Ez biztosabb. Ha elveszem a szvettert, akkor itt maradhatok...

ÖREG: Rendben van, vedd el! Próbáld meg! Nos, gyere... vedd el. Tudok én is harcolni, ha nagyon muszáj. *(Fenyegetőn.)* Csak gyere...

LEGÉNY *(kis szünet után, keserűen)*: Te könnyen beszélsz. Neked szvettered van... az izmaid melegek... Hát én? Én átfáztam, megdermedtem... Hogyan harcoljak? Ez nem igazság! *(Rövid szünet után, szelíden.)* Öreg...

ÖREG *(hűvösen)*: Nem adom!

LEGÉNY: Megengedem, hogy elmenj! Szabadon engedlek... Visszaadom a szabadságodat, ígérem!

ÖREG: A szabadságomat nagylelkűen visszaadod, de életet ajándékozatsz-e?

LEGÉNY: Életben fogsz maradni. Kibírod szvetter nélkül is. Te edzett vagy... és erős...

ÖREG: Gyenge vagyok én, gyerelem, gyengébb, mint gondolhatnád. Lehet, hogy ez nem látszik rajtam, de itt, itt belül üres vagyok... Mit ér a szabadság, ha tehetetlenné válok? Nem azért vágyódtam rá annyira, hogy most, mindezek után, csak a távolból nézzek utána. Jegyezd meg, gyerek: amire nekem szükségem van, az minden vagy semmi.

LEGÉNY (*elgondolkozva*): Igazad van, öreg... Igazad van... Egy választás marad csak hátra...

ÖREG: Az nem lesz könnyű, gyerek...

LEGÉNY: Tudom, öreg... tudom, hogy nem könnyű.

ÖREG: Gondolj valami másra... bármi másra.

LEGÉNY: Nem tudok... Megpróbálok, de nem tudok.

ÖREG: Ne nézz a fegyveredre. Énrám nézz... Emeld föl a fejed, gyerek... Ne nézd a fegyvert...

LEGÉNY: Nem ér semmit, öreg. Becsuktam a szemem, de szüntelenül látom. Nem tudok... nem tudok mást tenni...

ÖREG: Mindenki ezt mondja — *előtte*.

LEGÉNY: Így kell tennem, öreg... Nincs más kiút... valóban nincs. Ez az egyetlen megoldás.

ÖREG: Igen. *Számomra*. De mi lesz veled?

LEGÉNY: Hát értesz engem?

ÖREG: Lehet, hogy mások is megértenek majd... az összes többiek. De hogyan érted majd meg önmagadat? Mások számtalan igazolást találnak... de te nem leszel képes egyetlen sem találni...

LEGÉNY: Fordítsd el a fejed, öreg... Kérek, fordulj el... Tedd meg ezt nekem.

ÖREG: Mindegy. Teljesen mindegy, hidd el nekem. Mindig látni fogod az arcom.

LEGÉNY: Elfordultál, öreg?

ÖREG: El, el, gyerekm, már régen. (*Rövid szünet után.*) Elveheted a blúzomat is... meg a kesztyűmet...

LEGÉNY: Csak a szvettert fogom elvenni.

ÖREG (*enyhe iróniával*): Abban, amit most teszel, gyerekm, nincsenek elvserőségek...

LEGÉNY: Csak a szvettert... Csak azt és semmi mást. (*Rövid szünet után.*) Sajnálom, öreg... Hidd el, nagyon sajnálom.

ÖREG: Ne sajnálkozz. Csak még rosszabb lesz aztán. De én valóban sajnálom a dolgot. (*Szünet.*) Soká vársz, gyerek... Minél tovább vársz, annál rosszabb... Azzal *ivadolhatod* majd magad, hogy elegendő idő volt meggondolni a dolgot. (*Szünet.*) Milyen soká kell várni... Az egész életemet újra átéltem, s te még vársz... Engedd meg, hogy legalább még egyszer kinyissam a szemem... Csak még egyszer... (*Rövid szünet után.*) Ezért érdemes volt... Ezért valóban érdemes volt...

LEGÉNY: Fordulj vissza öreg... Eldobtam a fegyvert. Eldobtam... Nyugodtan visszafordulhatsz.

ÖREG: Nem. Most nem fordulok vissza. Te is így álmélnéknél, ha annyi évig nem láttál volna napfölkeltét.

LEGÉNY (*elragadtatással*): Virrad... (*Gyönyörködve.*) Megvirradt! Megvirradt...

ÖREG: Ma szép idő lesz. Azért is volt olyan hideg az éjjel.

LEGÉNY: Indulnunk kellene! Nemsokára egészen kivilágosodik. Gyerünk... Kelj fel, öreg, sietnünk kell. Kelj fel! Hallod-e?

ÖREG: Hallom.

LEGÉNY: Akkor kelj fel.

ÖREG (*bánatosan*): De hogyan?

LEGÉNY (*fenyegetőn*): Öreg, ne... ne csinálj rossz vicceket...

ÖREG: Itt ülni, gyerekm, egész éjjel, ebben a zimankóban, az nem vicc. S a lábam mindig leghamarább hagyott cserben. Mit tehetek? Összes bajaid mellett kénytelen leszel még engem is a hátadon cipelni...

LEGÉNY: Minden jól, öreg...

ÖREG: Itthagysz?

LEGÉNY: Öreg, itt kell maradnod. Nem vihetlek. Túlságosan nehéz vagy... s én ki vagyok merülve.

ÖREG: Szóval mégiscsak megölsz.

LEGÉNY: Segítséget kérek... Mindjárt érted küldöm őket.

ÖREG: Túl későn fognak érkezni.

LEGÉNY: Ez minden, amit tehetek.

ÖREG: Biztos vagy ebben? Egészen biztos?

LEGÉNY (*fellobban*): De mért segítek neked? Seftettél-e te nekem az éjjel? Lemondtál-e miattam a szvetteredről? Hát tessék: most van szvettered! Nem vettem el. Sikerült megőrizned a magad számára. Hát most segítsen rajtad az!

ÖREG: Várjál! Állj meg! Valamit mondani akarok.

LEGÉNY: Majd legközelebb.

ÖREG: Jobb, ha ezt én közlöm veled, mintha mástól hallod meg.

LEGÉNY (*távozóban*): Számomra az a legjobb, ha soha többé nem látlak.

ÖREG (*önmagának*): Hát... akkor — minden jól...

Szünet.

LEGÉNY: Hívtál, öreg?

ÖREG: Nem.

LEGÉNY: Kiáltást hallottam.

ÖREG: Madarak voltak.

LEGÉNY Hát persze. Itt sasok tanyáznak. (Csend). Szóval, nem hívtál.
 ÖREG: Nem.
 LEGÉNY: Akkor jó.
 ÖREG: Siess.
 LEGÉNY (békülékeny hangon): Mennyire vagy elítélve?
 ÖREG (egykedvűen): Sokra.
 LEGÉNY: És mennyi maradt még hátra?
 ÖREG: Sok.
 LEGÉNY: Majd letelik az is valahogy.
 ÖREG: Úgy mondják.

Szűnet.

LEGÉNY: Mennem kell.
 ÖREG: Menj.
 LEGÉNY: Nem volna szabad engem okolnod, öreg.
 ÖREG: Nem szóltam semmit.
 LEGÉNY: De tudom, mire gondolsz! Mégsincs igazad. Én nem akartam, hogy megfagyj. Ha nem szólod el magad, hogy van szvettered, én elmegyek, s te most járni tudnál... Én halott volnék, te meg szabad ember... De nem tudtad megállni, hogy ne csúfolódj velem szorongatott helyzetben! Tulajdon romlottságnak köszönheted, hogy így jártál!
 ÖREG: Rendben van, gyerek, ha már azt akarod, beismerem: Én vagyok az oka mindennek. Tökéletes igazolásod van, hogy átengedj sorsomnak.
 LEGÉNY: Így tennének a többi üldözők. Hát nem?
 ÖREG: Bizonyára.
 LEGÉNY: Mindazok, akik átaltudták ezt az éjszakát...
 ÖREG: Mind.
 LEGÉNY: De én nem vagyok olyan, mint ők.
 ÖREG: Gyerünk, indulj!
 LEGÉNY: Vittem én már a hátamon nehezebb terhet is, mint amilyen te vagy!
 ÖREG: Ne beszélj itt összevissza, te gyerek! Ilyen kimerülten és ilyen lejtőn egymagad is alig-alig fogsz célhoz érni. Ne félj, nemsokára én is utánad megyek. Akad elég önkéntes, hogy elfogjon egy megfagyott rabot. S az, hogy halott leszek, nem kisebbítheti sem a zsákmány értékét, sem sikered nagyságát.

LEGÉNY: Hiába ellenkezel, öreg, úgys elviszlek.
 ÖREG: El akarsz pusztulni? Tán csak nem azért... (Apai hangon.) Gyerünk, indulj, gyerelem. Meggyőződtem róla, hogy segíteni akarsz rajtam. Megelégszem ezzel is.
 LEGÉNY: Nem volna szép, öreg, ha csak te lennél meglegedett. Majd szép lassan, öreg... Fogózz belém... Úgy... Rugaszkodj neki egy kicsit.

Szűnet.

ÖREG: Mi az? Mi nézel úgy rám?... Mért gombolod ki a blúzom?
 LEGÉNY (elhűlve): Hol van?... Hol van a szvettered?
 ÖREG (rövid szűnet után, nyugodtan): Miféle szvetter?
 LEGÉNY: Hát az, amelyik rajtad volt!
 ÖREG: Ne bomolj, gyerek. Már hogy lehetne nekem szvetterem?
 LEGÉNY (elképedve): Nem volt? De hogy? Hogy lehet ez? Mért hazudtál?
 ÖREG: Csak úgy... Tréfálkozni akartam.
 LEGÉNY: Tréfálkozni? De hisz én meg akartalak... (Rövid szűnet után, eltűnődve.) Nem mentem el... csak emiatt...
 ÖREG (korholón): Jobb lenne, ha begombolnád a blúzomat. Még mindig hideg van.
 LEGÉNY (meleg hangon): Köszönöm, öreg.
 ÖREG: Mi van veled, gyerek? Becsaptalak, te meg hálláldokol? Ne szólj erről senkinek, mert kinevetnek. (Szűnet.) No, megyünk-e?
 LEGÉNY (bűnbánón): Öreg, te most csalódní fogsz. Mindazok után, amit értem tettél, mégiscsak leviszlek... Nem megyünk a hegytető felé.
 ÖREG: Nem csalódtam, gyerek, mert ilyesmit nem is vártam. Meg nem is volna az okos dolog. Az a hegyi viskó most sokkal messzebb van tőlünk, mint amikor elfogtál. (Elrévülten.) Én meg újra megszőköm majd... újra... újra és újra...
 LEGÉNY: Sajnálom, öreg, hogy most nem volt szerencséd.
 ÖREG: Ne beszélj így, legény. Mért ne lett volna szerencsém? Egy egész nap szabadlábbon voltam, és életem legszebbik virradatát láttam.

Fehér Ferenc fordítása